

บทที่ ๑

การสอนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จริง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้น

เรียนสำหรับกระบวนวิชาหนึ่งๆ ผู้สอนสามารถ
ดำเนินกิจกรรมได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
ลักษณะของเนื้อหาวิชา ความสนใจ และความ
กระตือรือร้นในการดำเนินกิจกรรมของครู รวมทั้ง
ระดับความรู้ วัย ของผู้เรียน และการเอาใจใส่ของ
ผู้บริหารโรงเรียน ผู้สอน ซึ่งอาจจะดำเนินการสอน

โดยใช้เทคนิคการบรรยาย หรือจัดการสอนโดยให้ครูเป็นศูนย์กลางตลอดภาคการศึกษาก็
ได้ แต่ผลที่เกิดกับผู้เรียนในด้านวิชาการ และการมีพัฒนาการทางด้านสังคมของผู้เรียนจะ
ด้อยกว่าเมื่อผู้สอนจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ในหลายรูปแบบ สำหรับการสอนใน
กระบวนวิชาหนึ่งๆนั้น นอกจากการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ และเรียนแบบ
ร่วมมือ (Interactive and Cooperative Learning) แล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้
ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริง (Experiential learning) จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ได้พบ
เห็น สามารถจดจำ และสะสมความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ได้เป็นเวลานาน

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จริง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จริง มุ่งเน้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

1. ได้มีทักษะและมีโอกาสลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีความสามารถที่จะคิดทำ
สิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยตนเอง สามารถแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น รวมทั้งสามารถ
ตอบสนองข้อโต้แย้งต่างๆได้ตามความรู้สึกและความนึกคิดของตนเอง

2. ผู้เรียนมีประสบการณ์จริง หรือมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งที่ผู้สอนจัดให้ โดย
ได้สัมผัส ได้รู้เห็นสภาพความเป็นจริง มีความรู้สึกเหมือนเกิดขึ้นกับตนเอง

3. มีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองในด้านความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ และ
ประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่ศึกษาอยู่ในหลักสูตร

แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก
ประสบการณ์จริงนั้น ผู้สอนจะต้องใช้เวลาในการจัดเตรียมทั้งสถานที่ อุปกรณ์การสอน
เครื่องมือต่างๆเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนแต่ละคนได้รับประสบการณ์จริง ซึ่ง
จะเป็นการเพิ่มภาระส่วนหนึ่งให้แก่ผู้สอน รวมทั้งต้องใช้เวลามากกว่าการสอนปกติ แต่ผล
ที่ได้จะก่อให้เกิดประโยชน์ ความรู้ และประสบการณ์แก่ผู้เรียนตลอดไป การจัดกิจกรรม
การเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จริงมีหลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. การแสดงบทบาทสมมติ (Role play)

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ เป็นอีกลักษณะหนึ่งของการ
กำหนดให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสปรึกษาหารือ เรียน และทำงานร่วมกัน และมีประสบการณ์
จริง โดยที่ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดสถานการณ์ และให้ผู้เรียนร่วมกันดำเนินงานในลักษณะ
กลุ่ม และแบ่งงานกันทำ เช่น การจัดเตรียมสถานที่ การจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับ
การแสดง จัดให้มีกลุ่มผู้แสดงบทบาท รวมทั้งกลุ่มสังเกตการณ์ เพื่อประเมินผลการแสดง
ซึ่งผู้เรียนจะต้องแบ่งงานกันทำ และแสดงบทบาทตามความถนัดและความสามารถ ผู้สอน
จะชี้แนะ ให้ความคิดเห็น และเสริมแนวคิดต่างๆ

การแสดงบทบาทสมมติ ผู้เรียนจะต้องแสดงออกในด้านความคิดเห็น
ความรู้สึก แนวคิด ภายใต้บรรยากาศ หรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งจะทำให้ผู้แสดง
บทบาทนั้นๆ เข้าใจความรู้สึก ความนึกคิด หรือความคิดเห็นของบุคคลอื่น และมีความ
เข้าใจ หรือความรู้สึกที่ดีต่อบุคคลอื่น เข้าใจถึงความจำเป็นของผู้ที่อยู่ภายใต้สถานการณ์
นั้นๆ การดำเนินการสอนโดยใช้บทบาทสมมติประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆดังนี้

1.1 การเตรียมการสอน

1) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันพิจารณาความพร้อมเกี่ยวกับห้องเรียน ซึ่งอาจจะต้องใช้เนื้อที่สำหรับการแสดง การตกแต่งสถานที่เพื่อให้เหมาะสมกับบรรยากาศ รวมทั้งสถานที่สำหรับผู้ชมซึ่งอาจจะนั่งหรือยืน แต่จะต้องเห็นการแสดงอย่างใกล้ชิดและทั่วถึงกัน

2) กำหนดระยะเวลาเรียนซึ่งจะต้องใช้เวลามากกว่าการเรียนปกติ

3) กำหนดจุดประสงค์ และขอบเขตของปัญหา ซึ่งผู้สอนจะต้องวิเคราะห์และระบุสถานการณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ หรือเข้าใจปัญหา ซึ่งปัญหาที่กำหนดนั้น อาจจะเป็นปัญหาค้างคาของสังคมปัจจุบัน ปัญหาที่สังคมจะต้องร่วมกันแก้ไข แนวคิดทางค่านิยมปัจจุบัน หรือสภาวะทางอารมณ์ที่ยากต่อการแสดงออกของผู้ที่เป็นปัญหา

1.2 การดำเนินการสอน

1) ผู้สอนจะต้องกำหนดขอบเขตปัญหา เนื้อเรื่องที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ กำหนดสถานการณ์ แนวคิด และบทบาทต่างๆซึ่งเชื่อว่าผู้เรียนจะสามารถแสดงได้ ความบทบาทอย่างสมจริง

2) เลือกกลุ่มนักเรียนเพื่อให้เป็นผู้แสดงในแต่ละบทบาท ซึ่งผู้สอนจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้แสดง และอนุญาตให้ผู้แสดงได้แสดงความรู้สึกลงของตนเองได้ รวมทั้งยอมรับความคิดเห็นและแนวคิดของผู้แสดง ผู้สอนควรให้ผู้แสดงเลือกบทบาทที่เหมาะสมกับตนเอง ทำให้รู้สึกง่ายที่จะแสดงออกในด้านอารมณ์ และความรู้สึกตามบทบาท หรือแนะนำให้เลือกบทบาทที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับลักษณะของผู้แสดง จะทำให้ผู้แสดงสามารถเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกและมีประสบการณ์ในอีกด้านหนึ่งทำให้สามารถเข้าใจผู้อื่นได้

3) ผู้เรียนกลุ่มหนึ่งจะร่วมกันจัดสถานที่ และสร้างสถานการณ์ตามเนื้อเรื่อง โดยการสมมติสิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียนให้ดูสมจริงตามเนื้อเรื่อง หรือจัดทำฉากประกอบเพิ่มเติมเพื่อความสวยงาม และเหมาะสม สำหรับบทพูดนั้น ผู้สอนอาจบอกแนวคิดกว้างๆให้แก่ผู้แสดง และให้ผู้แสดงได้ใช้วิจารณญาณในการเสนอความคิดเห็นของตนเองก็ได้

4) เพื่อเป็นการสอดแทรกเนื้อหาวิชาการในการแสดง ผู้สอนควรจัดให้มีผู้สังเกตการณ์โดยบอกจุดประสงค์ของการแสดงให้ทราบ และกำหนดหัวข้อว่าควรจะพิจารณา หรือสังเกตในเรื่องใดบ้าง เช่น ให้สังเกตความรู้สึกหรือการแสดงออกของผู้แสดง การใช้คำพูดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย หรือการวิเคราะห์เมื่อการแสดงได้เสร็จสิ้นลง ผู้สอนอาจจะกำหนดผู้สังเกตการณ์ 3-4 คน และมอบหมายให้สังเกตในแต่ละเรื่องไป

5) เมื่อได้เตรียมทุกอย่างพร้อมแล้ว ให้ผู้แสดงเริ่มการแสดงตามบทบาทที่กำหนดไว้ ผู้สอนและผู้ชมไม่ควรพูดขัด หรือสอดแทรกในกลางคัน เมื่อพบเห็นปัญหาเล็กๆน้อยๆที่อาจเกิดขึ้นได้ หรือถ้าเห็นว่าเป็นปัญหาของการแสดงที่อาจจะทำให้ลูกถามต่อไป ผู้สอนอาจจะเข้าไปช่วยตามสมควร และโอกาส หรืออาจจะหยุดการแสดงก็ได้ เมื่อเห็นสมควรแก่เวลา และมีเนื้อหาเพียงพอที่จะสามารถดำเนินการวิเคราะห์ต่อไปได้

1.3 การประเมินผลและการวิเคราะห์

ในขั้นต้นจะเป็นการให้ผู้แสดงได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกในบทบาทที่แสดงว่า มีความขัดแย้งกับความคิดเห็นของตนเอง หรือเห็นด้วยว่าเป็นบทบาทที่ดี ที่เหมาะสมควรจะเป็นอย่างไร แล้วจึงถามความคิดเห็นของผู้สังเกตการณ์ จากนั้นจึงจะเป็นการอภิปราย และวิเคราะห์ผลของการแสดง โดยผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดหัวข้อ หรือถามคำถาม เพื่อให้นักเรียนทั้งชั้นได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมตินั้น ผู้สอนควรจะช่วยให้อำนาจใจและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทอย่างซื่อๆ เนื่องจากผู้เรียนอาจจะอายเพื่อนๆ ที่อยู่ร่วมชั้นเรียนเดียวกันทำให้ไม่กล้าแสดงบทบาทให้เสมือนจริงได้ และในการเลือกผู้แสดงควรให้ผู้เรียนอาสาสมัครในการแสดง ซึ่งผู้ที่ดูเพื่อนแสดงหลายๆครั้ง ในบางครั้งก็สนใจที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทบ้าง นอกจากนี้บทบาทของครูในการดำเนินกิจกรรมควรลดลงให้เหลือน้อยที่สุด ซึ่งการจัดกิจกรรมโดยใช้บทบาทสมมติจะมีประโยชน์สำหรับการสอนในระดับการเรียนทั้งประถมศึกษา และมัธยมศึกษาดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้สึกรักของตนเองได้อย่างเต็มที่
2. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีขึ้น รวมทั้งปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีความพิการ ประเพณี หรือค่านิยมที่แตกต่างออกไป
3. การสอนโดยใช้บทบาทสมมติจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้รับความรู้ มีโอกาสได้แสดงความสามารถ และมีทักษะในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ทั้ง 3 ด้านในเวลาเดียวกัน
4. สนับสนุนให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มที่ดี และรู้จักการสร้างมโนคติ (imagination) ซึ่งในบางครั้งนักเรียนที่เรียนในระดับปานกลาง หรือค้อยซึ่งมีความกล้าและสนใจในด้านการจัดการ จะร่วมแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกลุ่มนี้ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในชั้นเรียน รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นของตนเองได้
5. การใช้บทบาทสมมติในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกตนเองให้มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคม รวมทั้งการใช้คำพูดที่ถูกต้องในสถานการณ์ที่เหมาะสม และสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อจำกัดของการใช้บทบาทสมมติในการดำเนินกิจกรรมมีดังต่อไปนี้

1. บทเรียนที่ใช้บทบาทสมมติในการดำเนินกิจกรรมจะต้องใช้เวลามากกว่าการดำเนินกิจกรรมปกติ ซึ่งผู้สอนจะต้องควบคุมการใช้เวลาให้เหมาะสม
2. ผู้แสดงบางคนอาจจะอยากทำให้เพื่อนๆ สนใจ หรือต้องการแสดงออก ทำให้ปรับการแสดงไม่สอดคล้องกับบทบาทด้วยตนเอง หรืออาจจะเป็นการรบกวนบทบาทของผู้เรียนคนอื่นได้
3. การใช้บทบาทสมมติในการดำเนินกิจกรรมอาจจะทำให้ผู้เรียนบางคนซึ่งไม่มีส่วนร่วม และไม่สนใจที่ดูการแสดงของเพื่อนรู้สึกเบื่อหน่ายได้
4. ผู้เรียนบางคนอาจจะสนใจเฉพาะบทบาทของเพื่อนๆ ในการแสดงบทบาทเท่านั้น ทำให้มีความเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนไม่ตรงประเด็น หรือไม่ครอบคลุมเนื้อเรื่องทั้งหมดได้

อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติสามารถนำมาใช้ได้ดีสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงบทบาทนอก

ชั้นเรียน ในสาขาวิชาธุรกิจ กฎหมาย จิตวิทยาการแนะแนว รวมทั้ง การแสดง ความสัมพันธ์ และการต่อรองระหว่างนายจ้าง ลูกจ้าง และการสมัครงาน ซึ่งจะช่วยให้ ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์ และสามารถใช้คำพูดในการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง และ เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ

2. การใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation)

การใช้สถานการณ์จำลองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงมากที่สุด ทำให้ผู้เรียนสามารถ แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น สามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจ ได้อย่างถูกต้องเมื่อเกิด สถานการณ์ในลักษณะนั้นๆ ทำให้ผู้เรียนทราบผลของการกระทำของตนเองได้ในทันที รวมทั้งผลที่ตามมาเมื่ออยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งจะสามารถทำให้ผู้เรียนเปลี่ยน แนวคิด และทัศนคติไปในทางที่ดี ที่ถูกต้องได้ แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ สถานการณ์จำลองมีดังต่อไปนี้

2.1 ชั้นแนะนำสถานการณ์จำลอง

ผู้สอนอาจจะเริ่มต้นบรรยายสถานการณ์จำลอง จุดมุ่งหมาย ทฤษฎี และ หลักการในด้านต่างๆเกี่ยวกับสถานการณ์จำลอง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ เช่นจุดมุ่งหมาย และ หลักการเบื้องต้นของการดำเนินกิจการในด้านธุรกิจ การค้าขาย ต้นทุน กำไร การ ดำเนินการเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด หรือการสมมติสถานการณ์ เช่นในการประชุม คณะกรรมการของบริษัทหนึ่ง ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมจะต้องตัดสินใจ หรือแก้ไขปัญหาเมื่อเกิด ภาวะทางด้านเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป หรือ การบรรยายสถานการณ์ในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การตัดสินใจเลือกผู้แทนที่ดี ที่เหมาะสม เป็นต้น

2.2 การฝึกให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

การสอนในขั้นนี้ ผู้สอนจะอธิบายบทบาท และหน้าที่ของผู้ที่จะมีส่วน ร่วมในสถานการณ์จำลอง เช่น การจำลองสถานการณ์ในด้านการทำธุรกิจค้าขาย การขาย ขนมหรืออาหาร ผู้สอนจะต้องคิดต่อสถานที่เพื่อให้ผู้เรียนได้ขายของในสถานที่จริงใน โรงเรียน เช่น โรงอาหาร หรือสถานที่ที่ใกล้เคียงที่สุด จากนั้นจะมอบบทบาทและให้

ความรู้เพิ่มเติมในการดำเนินงานต่างๆ เช่นสิ่งของที่ให้นำมาขาย ผู้ขาย การกำหนดราคา สินค้า การประชาสัมพันธ์ การทำบัญชี และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ผู้สอนอาจจะแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม และให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มปรึกษากันหรือในการดำเนินงาน รวมทั้งศึกษาวิธีการดำเนินงานจากเอกสาร ใบงาน หรือจากการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์จริง เพื่อให้การทำธุรกิจค้าขายในกลุ่มของตนในสถานการณ์จำลองนั้นประสบผลสำเร็จ

2.3 การดำเนินงานในสถานการณ์จำลอง

เมื่อถึงกำหนดวันของการเรียนการสอนในเรื่องดังกล่าว นักเรียนจะต้องนำสิ่งของที่ตนเองจะดำเนินธุรกิจ รวมทั้งแสดงบทบาทของตนเองในเรื่องต่างๆ เช่นการจัดวางสิ่งของในร้านให้แลดูน่าสนใจ การแสดงเป็นผู้ขาย การประชาสัมพันธ์ และอื่นๆ รวมทั้งการจัดทำบัญชี รายรับและรายจ่าย รวมทั้งค่าจ้างแรงงาน ให้เหมือนหรือใกล้เคียงสถานการณ์จริงที่สุด ผู้สอนจะคอยสังเกตดูความก้าวหน้าในการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม พิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนเมื่ออยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว

2.4 ผู้เรียนร่วมกันสรุป และรายงานผล

หลังจากการดำเนินงานในสถานการณ์จำลองในระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ผู้เรียนจะสรุปผลการดำเนินงาน ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ความขัดแย้งต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาที่ผู้อยู่ในสถานการณ์จำลองไม่ได้คิดไว้ล่วงหน้า รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหาของแต่ละกลุ่ม ความสำเร็จและความล้มเหลวในการแก้ปัญหา ซึ่งผู้สอนจะต้องอธิบายให้ทราบว่าสิ่งต่างๆรวมทั้งปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาจะทำให้ผู้เรียนรู้ถึง และเข้าใจ สถานการณ์ต่างๆที่อาจจะเกิดขึ้นในชีวิตจริงของตนเอง และให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปเป็นรายงาน การวิเคราะห์วิจารณ์สถานการณ์จำลองที่ผู้สอน รวมทั้งการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อร่วมกันพิจารณาข้อบกพร่อง และประโยชน์ของสถานการณ์จำลองในครั้งนี้

3. การนำเกมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Games)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำเกมมาร่วมใช้ในการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะ

ในด้านการสื่อสาร รู้จักการทำงานร่วมกัน รวมทั้งเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาในด้าน ทักษะพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัยด้วย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน บางครั้งเนื้อหาวิชา สภาพ แวดล้อมต่างๆอาจทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย การนำเกมมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม โดยแทรกในช่วงใดช่วงหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้ จะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น และสนใจการเรียนรู้ การนำเกมมาใช้เป็นส่วนประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนมากนิยมนำมาใช้เพื่อสรุปบทเรียนในตอนหนึ่งๆ หรือเพื่อทบทวนความรู้ โดยอาจจะจัดให้อยู่ในลักษณะของการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มเพื่อน ซึ่งครูจัดแบ่งกลุ่มให้ ผลของการแข่งขันจะไม่ถือเป็นเรื่องจริงจึงมากนัก ในการประเมินผลการเรียน แต่จะเน้นและส่งเสริมให้ทุกคนในชั้นเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดค้น หาคำตอบ หรือเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าจะเป็นการต่อสู้ หรือการแข่งขันระหว่างเพื่อนด้วยกัน ซึ่งทุกคนจะมีสิทธิที่จะชนะ การแข่งขัน สนุกสนาน และร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม ลักษณะของการจัดกิจกรรมโดยใช้เกม จะคล้ายคลึงกับการจัดกลุ่มสัมพันธ์ แต่จะนำวิชาการความรู้เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย และเป็นการใช้เวลาไม่มากนัก ซึ่งเกมสามารถนำมาร่วมใช้ในการสอนได้ดังนี้

1. สร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียนเมื่อเริ่มต้นบทเรียนใหม่ เพื่อให้เข้าใจแนวคิดในเรื่องต่างๆ ไปก่อนการดำเนินกิจกรรม
2. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดของเนื้อหาวิชา และเป็นการทดสอบความเข้าใจของผู้เรียนเกี่ยวกับแนวคิดของเนื้อหาวิชาที่ได้ศึกษาไปแล้ว
3. เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่เรียนไปแล้วมากน้อยเพียงใด ก่อนที่จะเริ่มบทเรียนต่อไป
4. สามารถนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ทราบความคิดเห็นของผู้เรียน การตัดสินใจเลือกของผู้เรียน ทำให้ทราบถึงค่านิยมของผู้เรียนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ รวมทั้งสามารถสร้างลักษณะนิสัยการมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียนได้

ขั้นตอนการจัดการสอนโดยใช้เกม มีดังต่อไปนี้

1. ก่อนนำเกมมาใช้ในการสอน ผู้สอนจะต้องจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียน ซึ่งอาจจะใช้อักษร ตัวเลข หรือชื่อ แทนกลุ่ม เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนในแต่ละกลุ่มได้ร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึงกัน

2. ผู้สอนจัดเตรียมวิธีการเล่นเกม อุปกรณ์ต่างๆ เช่น ภาพ บัตรคำ หรืออื่นๆที่เหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับความรู้ในด้านวิชาการที่ผู้เรียนจะได้รับ หรือเพื่อเป็นการฝึกฝนความคิด หรือความรู้ในด้านวิชาการตามที่ต้องการ

3. ระบุวิธีการเล่นเกม การส่งผู้แทนกลุ่มมาเข้าร่วมการแข่งขันในเกม รวมทั้งกำหนด กฎ กติกา เวลา และระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละเกม ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมแข่งขันได้รับคะแนน หรือสามารถเอาชนะผู้อื่นได้

4. เริ่มดำเนินการแข่งขัน หรือการเล่นเกมภายในเวลาที่กำหนด และตามกฎ กติกา กลุ่มที่ทำคะแนนได้มาก หรือกลุ่มที่ชนะจะได้รับรางวัลเล็กน้อยจากผู้สอน เป็นการเสริมกำลังใจ

5. ผู้สอนทบทวนความรู้ทั้งหมด บอก และอธิบายข้อบกพร่องของผู้เรียนทางด้านวิชาการ หรือเนื้อหาความรู้ที่ผู้เรียนอาจจะเข้าใจผิดให้แก่ผู้เรียนรวมทั้งอธิบายให้ผู้เข้าร่วมแข่งขัน เข้าใจ และการแก้ไขที่ถูกต้อง

การนำเกมมาใช้ร่วมกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน และการแข่งขัน จะทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน และส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนของห้องเรียนข้างเคียง ผู้สอนต้องควบคุม ผู้เรียนให้อยู่ในระเบียบ ไม่ส่งเสริมรบกวนผู้อื่นโดยใช้ กฎ กติกา หรือเลือกเกมที่เหมาะสม ซึ่งบางเกม ผู้เรียนจะสามารถร่วมกิจกรรม หรือแข่งขัน โดยไม่ส่งเสริมรบกวนห้องเรียนข้างเคียงได้ นอกจากนี้ อุปกรณ์ต่างๆที่ผู้สอนนำมาใช้ร่วมกับกิจกรรมเกม ควรมียี่สิบที่น่าสนใจ มีขนาด และตัวหนังสือที่เหมาะสม นักเรียนสามารถเห็นได้อย่างทั่วถึงกันทั้งชั้น มีจำนวนที่เพียงพอสำหรับผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมเกมทุกคน รวมทั้งมีรางวัลให้แก่ผู้ชนะการแข่งขัน เป็นรายคน และเป็นกลุ่ม

4. การจัดทัศนศึกษา (Field trip)

การจัดทัศนศึกษาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่ง ที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษา ได้รับความรู้ เกิดการเรียนรู้ จากสถานที่ต่างๆภายนอกโรงเรียนโดยอยู่ในความดูแลของครู ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริง และเป็นพื้นฐานในการกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจที่จะแสวงหาความรู้ต่อไป

การกำหนดสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านทัศนศึกษาผู้สอนจะต้องพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

1. จุดประสงค์ของการไปทัศนศึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนจะได้รับความรู้และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในเรื่องอะไรบ้าง
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทาง
3. เอกสาร ใบงานต่างๆ หรือข้อปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับภาระงานที่ผู้เรียนจะต้องทำในระหว่างการไปทัศนศึกษา และเมื่อกลับจากการทัศนศึกษาแล้ว
4. จำนวนผู้เรียนที่จะไปทัศนศึกษา ซึ่งผู้สอนสามารถแบ่งเป็นกลุ่มรวม หรือกลุ่มย่อยในการปฏิบัติภาระงานต่างๆ รวมทั้งการกำหนดรายชื่อในแต่ละกลุ่ม ก่อนไปทัศนศึกษา

เมื่อผู้สอนพิจารณาสถานที่ที่จะนำผู้เรียนไปทัศนศึกษาแล้ว การดำเนินการขั้นต่อไปที่ผู้สอนจะต้องจัดทำคือ

1. กำหนดวัน เวลาสำหรับการเดินทาง รวมทั้งพาหนะที่ใช้
2. ผู้สอนจะต้องศึกษาสถานที่ ที่จะนำผู้เรียนไปทัศนศึกษาก่อนล่วงหน้า เพื่อที่จะสามารถจัดเตรียมงานต่างๆทางด้านวิชาการ สำหรับผู้เรียนดังนี้

2.1 อธิบาย และบรรยายความรู้เกี่ยวกับสถานที่ ที่ผู้เรียนจะไปทัศนศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญ หรือในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทางวิชาการ ซึ่งผู้เรียนจะต้องศึกษา ผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนดูรูปภาพประกอบการบรรยาย และชี้ให้เห็นข้อสังเกต

2.2 กำหนดข้อสังเกตที่ผู้เรียนจะต้องดู หรือศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของคำถาม หรือเอกสารใบงาน และมอบให้แก่ผู้เรียนก่อนการ

เดินทาง เพื่อการจดบันทึก ในระหว่างการทัศนศึกษา และตอบคำถามหลังจากได้เห็นของจริง หรือมีประสบการณ์จริงแล้ว

2.3 กำหนดภาระงานของผู้เรียนในระหว่างการทัศนศึกษา และหลังจากเสร็จสิ้นการทัศนศึกษา เช่น กำหนดกลุ่มของผู้เรียนก่อนการเดินทาง ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามใบงานที่มอบให้ ในระหว่างการทัศนศึกษา และเมื่อเสร็จสิ้นการทัศนศึกษาแล้ว ผู้เรียนจะต้องปรึกษาหารือกันระหว่างกลุ่ม เพื่อรายงานความรู้ที่ได้รับ ข้อคิดเห็นต่างๆ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการเขียน และการรายงานหน้าชั้นเรียน

2.4 ประเมินผลการเรียนรู้ และภาระงานของผู้เรียนในระหว่างการทัศนศึกษา และผลการรายงานของผู้เรียน

3. ผู้สอนจัดเตรียมเอกสารต่างๆ เช่น ใบขออนุญาตจากผู้ปกครอง เอกสารใบงาน สำหรับผู้เรียน รวมทั้งผู้ช่วยดูแลผู้เรียนในระหว่างการทัศนศึกษาด้วย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านทัศนศึกษา ผู้สอนจะสามารถให้ผู้เรียนได้รู้การดำเนินงาน การจัดการในลักษณะของกลุ่มการเรียนรู้ได้ โดยการมอบหมายงานให้ผู้เรียนดำเนินงานเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่จะต้องไปทัศนศึกษา จากเอกสารต่างๆ กลุ่มดำเนินการในด้านการประสานงานเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารต่างๆ กลุ่มจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ เช่น แผนที่ หรือเครื่องใช้ต่างๆ สำหรับการทัศนศึกษา รวมทั้งกลุ่มที่รวบรวมรายงานหรือข้อมูลต่างๆจากเพื่อนนักเรียน เพื่อมอบให้แก่ผู้สอน ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ผู้เรียนมีความกล้าที่จะตัดสินใจดำเนินงาน วางแผนการดำเนินงาน มีความสนุกสนาน ได้รับประสบการณ์ตรง และสนใจที่จะศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเองในส่วนที่ยังสงสัย หรือเป็นปัญหา

5. การจัดตั้งชมรมวิชาการ (Club)

การจัดกิจกรรมในโรงเรียนสามารถแยกออกได้เป็น 2 ลักษณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2528 : 13) คือ

1. กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึงกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นเพื่อประกอบความเข้าใจเนื้อหาสาระของบทเรียน ซึ่งผู้สอนอาจจะมีกิจกรรมบางอย่างเพื่อช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในบทเรียนให้ดียิ่งขึ้น การจัดนี้อาจจะจัดในเวลาหรือนอกเวลาโดยมีครูผู้สอนรวมอยู่ด้วย

2. กิจกรรมนักเรียน หมายถึงการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง นอกเหนือจากที่หลักสูตรกำหนดเนื้อหาวิชาไว้

การจัดชมรมวิชาการเป็นกิจกรรมนักเรียนที่เสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยที่ผู้สอนจะต้องไม่นำคะแนนมาใช้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมในกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมที่จัดขึ้นในชมรมวิชาการจะมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ทางด้านวิชาการแก่ตนเอง และผู้อื่นในโรงเรียน รวมทั้งให้ผู้เรียนรู้จักการพัฒนาตนเองในด้านสังคม สามารถช่วยเหลือและทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ทั้งนี้ภายใต้การดูแลของครูในการให้คำแนะนำ และสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกันในลักษณะของชมรมวิชาการในสาขาที่ตนเองสนใจ การจัดตั้งชมรมวิชาการในโรงเรียน ผู้สอนควรจะต้องเกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุน และดูแลผู้เรียนในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

1. ให้คำแนะนำ และร่วมกับชมรมในการกำหนดจุดประสงค์ของชมรม กติการะเบียบข้อบังคับของชมรมให้อยู่ในขอบเขต สำหรับการดำเนินงานในแนวทางที่ถูกต้อง

2. ดูแลและสนับสนุนให้ผู้เรียนเลือกกิจกรรมที่ตนถนัด เพื่อเป็นสมาชิกของชมรมตามความต้องการของตนเอง

3. ให้คำแนะนำ และสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนในชมรมร่วมกันจัดกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน การพัฒนาตนเอง การสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคม รวมทั้งให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

4. กิจกรรมของชมรมที่จัดขึ้น ควรมาจากแนวคิดของผู้เรียน ในการกำหนดจุดประสงค์ของงาน วางแผนงาน ร่วมกันดำเนินงาน รวมทั้งการเสนอผลงานของชมรม ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้การจัดกิจกรรมของนักเรียนอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม

การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จริง ผู้สอนจะมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกในการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีประสบการณ์จริง ผู้สอนจะต้องมีประสบการณ์ในการให้คำแนะนำ จัดทำตารางการดำเนินงาน อธิบายกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างชัดเจน ซึ่งในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จริงนั้น ผู้สอนจะต้องเข้าใจ ค่านิยม ทัศนคติ และลักษณะของชุมชนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการดำเนินกิจกรรม และคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้สอดคล้องกันด้วย